

ARGUMENTAREA

necesității aderării Republicii Moldova la Amendamentul la Protocolul de la Montreal privind substanțele care distrug stratul de ozon, adoptat la Kigali, în cadrul celei de-a XXVIII-a reuniuni a Părților (10 – 15 octombrie 2016)

A. Informații generale

Sprijinind eforturile comunității mondiale privind soluționarea problemei conservării stratului de ozon, la 27 iulie 1996 Republica Moldova a ratificat Convenția pentru protecția stratului de ozon, semnată la Viena la 22 martie 1985 și Protocolul privind substanțele ce distrug stratul de ozon, semnat la Montreal la 16 septembrie 1987 (Hotărarea Parlamentului Republicii Moldova nr. 966-XIII din 24.07.1996).

Protocolul de la Montreal reprezintă un tratat internațional din domeniul protecției mediului, care are drept scop protejarea stratului de ozon prin suprimarea treptată a substanțelor responsabile de distrugerea acestuia. În conformitate cu prevederile Protocolului, statele-Părți au drept obiectiv întreprinderea măsurilor necesare pentru a proteja sănătatea umană și mediul înconjurător împotriva efectelor adverse care rezultă sau ar putea rezulta din activitățile care contribuie la deprecierea stratului de ozon.

Protocolul de la Montreal stabilește, ca măsurile de control și programele de interdicere a utilizării substanțelor ce distrug stratul de ozon să fie revizuite periodic, reieșind din informațiile științifice, de mediu, tehnice și economice acumulate. Ca urmare, prin amendamentele la Protocol au fost stabilite noi programe de interdicere, care au fost extinse și asupra altor substanțe.

Republica Moldova a aderat la amendamentele de la Londra, Copenhaga, Montreal și Beijing la Protocolul de la Montreal, incluzînd în domeniul său de reglementare atît substanțele chimice care diminuează stratul de ozon, cît și cele ce provoacă încălzirea globală.

La 15 octombrie 2016, cele 197 de țări semnatare ale Protocolului de la Montreal, printre care și Republica Moldova, au semnat Amendamentul de la Kigali pentru reducerea progresivă a utilizării hidrofluorocarburilor (HFC) la nivel mondial. Documentul a fost semnat în cadrul celei de a 28-a reuniuni a părților la Protocolul de la Montreal, care a avut loc la Kigali, în Rwanda.

În scopul atingerii obiectivelor privind dezvoltarea durabilă precum și pentru alinierea la reglementările de nivel internațional și european, este necesară aderarea la Amendamentul de la Kigali, care are drept scop obținerea reducerii globale a consumului și a producției de hidrofluorocarburi. Aceste gaze cu efect de seră sunt

utilizate în principal pentru a înlocui substanțele care depreciază stratul de ozon, care sunt eliminate treptat în temeiul Protocolului de la Montreal. Deși gazele cu efect de seră nu diminuează stratul de ozon, eliberarea lor în atmosferă contribuie la schimbările climatice, aceste gaze avînd un înalt potențial de încălzire globală.

Statul nostru respectă în totalitate prevederile Protocolului de la Montreal și este pe calea de a începe pregătirile pentru realizarea noii sarcini: renunțarea la utilizarea agenților frigorifici sintetici. La nivel internațional, procesul de suprimare a utilizării hidrofluorocarburelor a început deja. Sunt retrași din circulație astfel de agenți frigorifici utilizați pe scară largă în domeniul de refrigerare și condiționare a aerului, inclusiv în sistemele de condiționare a aerului ale transportului rutier, cum ar fi: R-134a, R-404a, R-407C, R-410A, R-507C.

Utilizarea continuă a hidrofluorocarburelor sintetice, spre exemplu în echipamentele de refrigerare și de aer condiționat, spume și aerosoli, deși nu afectează stratul de ozon, accelerează procesul de încălzire globală. Impactul HFC asupra schimbărilor climatice este de pînă la 15000 de ori mai puternic decît al dioxidului de carbon, acestea reprezentînd sursa de emisii de gaze cu efect de seră cu cea mai rapidă creștere. Amendamentul impune țările dezvoltate să aplice măsuri de reducere a producției și a consumului de HFC începînd cu anul 2019, statele mai puțin dezvoltate urmînd a aplica reducerile pe termen mediu. Agenția Europeană de Mediu estimează că implementarea prevederilor Amendamentului de la Kigali ar putea reduce temperatura globală cu pînă la 0,5°C pînă la sfîrșitul secolului, astfel contribuind la atingerea obiectivului Acordului de la Paris de a menține creșterea temperaturii sub 2°C.

O reducere în etape a consumului și a producției de HFC este necesară pentru a diminua contribuția acestor substanțe la schimbările climatice și pentru a preveni introducerea lor necontrolată, în special în țările în curs de dezvoltare.

Amendamentul de la Kigali constituie un aport important la punerea în aplicare a Acordului de la Paris, ratificat de către Republica Moldova prin Legea nr. 78 din 4 mai 2017, în ceea ce privește obiectivul acestuia de a menține creșterea temperaturii mondiale cu mult sub 2°C peste nivelurile preindustriale și de a depune eforturi pentru a limita creșterea suplimentară a temperaturii cu peste 1,5°C peste nivelurile preindustriale.

Cadrul UE de politici privind clima și energia stabilește un obiectiv ambițios de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40 % pe plan intern, pînă în anul 2030, precum și obiective privind energia din surse regenerabile și eficiența energetică. Punerea în aplicare a cadrului privind clima și energia reprezintă o prioritate în contextul semnării Acordului de la Paris.

Amendamentul de la Kigali la Protocolul de la Montreal a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2019, cu excepția dispoziției privind măsurile de reglementare a comerțului cu țările care nu sînt parte la Protocol, care va intra în vigoare la 1 ianuarie 2033, sub rezerva depunerii la această dată a cel puțin șaptezeci de instrumente de ratificare, de acceptare sau de aprobare a Amendamentului.

Amendamentul de la Kigali prevede, că toate țările ("țările dezvoltate" – Art. 2; „țările în curs de dezvoltare” – Art. 5; și țările din grupul 3 – India, Statele din Golful Persic, Iran, Irak și Pakistan) vor atinge ținta de 15 – 20% din consumul lor actual de HFC în echivalență CO₂ către anul 2048. Mecanismul de eliminare treptată preconizată a HFC-urilor este pusă în aplicare prin Regulamentul (UE) nr. 517/2014 privind gazele fluorurate cu efect de seră.

Conform prevederilor Protocolului, fiecare țară se conduce de propriul grafic de scoatere a HFC din circulație. Astfel, majoritatea țărilor dezvoltate deja în anul 2016 au înghețat cantitatea utilizată de HFC și urmează să o reducă treptat, pînă la scoaterea acestora din uz în volum de 80-85%.

Republica Moldova, clasificată conform Protocolului de la Montreal în grupul 1 al țărilor în curs de dezvoltare, are următorul orar de suprimare a HFC:

- estimarea nivelului de bază (producția/consumul de HFC) ca medie a anilor 2020, 2021, 2022 + 65% din nivelul de bază (producția/consumul) de HCFC;
- 2024-2028 – înghețarea consumului la nivelul consumului de bază (media anilor 2020, 2021, 2022 + 65% din nivelul de bază (producția/consumul) de HCFC);
- 2029-2034 (etapa I) – reducerea consumului cu 10%;
- 2035-2039 (etapa II) – reducerea consumului cu 30%;
- 2040-2044 (etapa III) – reducerea consumului cu 50%;
- 2045 și ulterior (etapa IV) – reducerea consumului cu 80% (de la nivelul de bază).

Aderarea Republicii Moldova la Amendamentul de la Kigali va demonstra angajamentul asumat de către țara noastră de a contribui la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și va contribui la atingerea obiectivelor stabilite în Acordul de la Paris.

B. Analiza de impact

Impactul asupra mediului de afaceri

În Republica Moldova, sectoarele care folosesc hidrofluorocarburi sunt climatizarea staționară, refrigerarea comercială, refrigerarea industrială, climatizarea mobilă (CM), răcirea în transport, expandarea spumei și aerosolii. Conform inventarului național, cererea anuală de HFC pentru deservirea echipamentului este în limitele de 96 - 120 tone, fiind în continuă creștere.

În ultimii ani, cererea în sectorul refrigerare și aer condiționat (RAC) are tendința de creștere, în timp ce cererea în sectorul spumelor este în scădere. Sectorul spumelor se caracterizează prin cea mai mare pondere din consum (36%), iar al doilea loc în clasamentul cererii îl ocupă sectorul climatizării staționare, cu 28% din consumul total de HFC. Sectoarele refrigerare comercială, climatizarea mobilă, refrigerare industrială, răcire în transport și aerosoli reprezintă 16%, 16%, 2%, 2% și respectiv 0,01% din totalul consumului de HFC.

În sectorul spumelor consumul este determinat în totalitate de HFC-134A. În sectorul climatizare staționară, cea mai mare cerere este asociată cu consumul de HFC-410A (10,31 tone) și HFC-407C (2,75 tone). În sectorul climatizare mobilă cererea este determinată de consumul de HFC-134A (15,73 tone). În sectorul refrigerare comercială cererea de HFC este asociată cu consumul de HFC-134A, HFC-404A, HFC-407C și HFC-507A (14,95 tone). În sectorul răcire în transport, cererea este satisfăcută exclusiv prin consumul de HFC-404A (1,62 tone), în timp ce în sectorul refrigerare industrială cererea este asociată cu consumul de HFC-134A, HFC-507 și HFC-404A (1,66 tone). În sectorul aerosolilor, cererea de HFC reprezintă cca. 0,06 tone, fiind acoperită exclusiv de HFC-134A.

Conform datelor Serviciului Vamal, în anul 2018 în Republica Moldova a fost importată o cantitate totală de 147,578 tone de hidrofluorocarburi.

Urmare aderării RM la Amendamentul de la Kigali, în scopul diminuării ratei emisiilor de HFC în atmosferă, al armonizării treptate a cadrului normativ național cu legislația Uniunii Europene, al conformării activităților din sectorul frigorific și de condiționare a aerului cu normele tehnice și ecologice europene, va demara procesul de elaborare a cadrului normativ care va reglementa procesul de suprimare eşalonată a hidrofluorocarburilor din consum. Pentru realizarea prevederilor amendamentului, în următorii ani va fi necesară întreprinderea unor măsuri cum ar fi elaborarea unui program și a unui plan de suprimare eşalonată a HFC, cu asigurarea retrofitului echipamentelor frigorifice și de condiționare a aerului existente ce funcționează pe bază de HFC cu freoni alternativi de generație nouă, inclusiv cu freoni naturali (hidrocarburi: propan; izobutan; ciclo- ; izopentan; H₂O, NH₃, aer, heliu și CO₂). Totodată, va fi necesară reglementarea importului/exportului de HFC, elaborarea unor prevederi ce țin de raportarea consumului de HFC, perfecționarea specialiștilor din domeniul frigotehnic care utilizează freoni de generație nouă, inclusiv naturali ș.a.

Sarcinile ce urmează a fi realizate urmare aderării la Amendamentul de la Kigali constau în reglementarea punerii în aplicare a legislației naționale în domeniul frigorific din Republica Moldova, obținerea unor beneficii maxime pentru țară prin atragerea investițiilor în domeniu, implementarea noilor tehnologii ecologice, creșterea eficienței energetice în domeniul frigorific ș.a.

Atingerea obiectivelor strategice din amendament vor contribui la realizarea pe termen scurt, mediu și lung a procesului necesar dezvoltării pieței serviciilor în domeniul frigotehnic prin dezvoltarea și aplicarea celor mai bune tehnici existente. Se preconizează că tranziția la tehnologiile favorabile climei va duce la creșterea investițiilor în inovare și la prețuri mai reduse ale tehnologiilor alternative.

Întrucât este recunoscut faptul că, în vederea atingerii obiectivelor Amendamentului de la Kigali, orice tehnologie utilizată pentru înlocuirea HFC trebuie să fie cel puțin la fel de eficientă din punct de vedere energetic ca și tehnologia înlocuită, eliminarea treptată prevăzută a HFC-urilor este coerentă cu politica energetică. În plus, se preconizează că reproiectarea sistemelor de refrigerare și de climatizare determinată de înlocuirea necesară a agenților frigorifici va duce la îmbunătățiri semnificative ale eficienței energetice.

Impactul asupra mediului

O reducere în etape a consumului și a producției de hidrofluorocarburi este necesară pentru a diminua contribuția acestor substanțe la schimbările climatice și pentru a preveni introducerea lor necontrolată pe piață.

Amendamentul de la Kigali constituie o contribuție necesară la punerea în aplicare a Acordului de la Paris în ceea ce privește obiectivul acestuia de a menține creșterea temperaturii mondiale cu mult sub 2°C peste nivelurile preindustriale și de a depune eforturi pentru a limita creșterea suplimentară a temperaturii cu peste 1,5°C peste nivelul preindustrial.

Adoptarea legii va contribui la reducerea consumului de HFC, la eliminarea consecințelor aduse mediului în rezultatul utilizării acestora în sistemele de refrigerare și condiționare a aerului, la reglementarea utilizării și circulației HFC, la protejarea pieței tehnicii frigorifice de acțiunile frauduloase ale unor importatori.

Aspectul normativ

Aderarea la Amendamentul de la Kigali va permite ajustarea bazei legislative naționale în corespundere cu cea internațională în domeniul reglementării utilizării hidrofluorcarburilor.

Aspectul instituțional și organizatoric

Implementarea prevederilor Amendamentului de la Kigali nu necesită careva măsuri instituționale sau organizatorice suplimentare (crearea unor noi instituții sau subdiviziuni în instituțiile existente).

Aspectul financiar.

Aderarea la Amendamentul de la Kigali nu implică pentru țară obligații financiare speciale.